Published and distributed under permit (No. 181), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. | Число 252. | Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 28. жовтня, 1921. | VOL. XXIX. | No. 252. | Jersey City, N. J., Friday, October 28, 1921. | THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

КОНФЕРЕНЦІЯ В ШИКАГО НЕ МОЖЕ ЗАПОБІГТИ СТРАЙКОВИ

ШИКАГО, 26. жовтня. — Нині відбулася тут конференція представників зелізничих юній, зелізничих підприємств та Зелізничої Робітничої Ради Злучених Держав, котру скликала ся послідна організація для вищукання якогось способу запобіження зелізничому страйкови.

ПРЕДСІДАТЕЛЬ РАДИ ПРО ОСНОВИ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Збори почалися коло десятої години рано. Отворив предсідатель Ради Бартон. Зараз на вступі відчитано імена запрошених людий, а присутні зголошувалися.

Опісля предсідатель Бартон зложив вступну заяву про основи скликання конференції. Зелізнича Рада постановила скликати сю конференцію на основі двох точок закона про перевіз (Транспортейшен Ект, званого також Есч-Камінс Ект), а саме: на основі постанови, котра дозваляє Раді, кілько разів вона має підозріннє, що якась зелізниця або зелізнича юнія нарушила її рішенне, завізвати відповідних свідків, перевести відповідне слідство та видати публично таку заяву, яку вона уважає за відповідну. Друга точка згаданого закона дає Раді право виступати з якоюсь акцією, кілько разів на її погляд межи зарядами зелізниці та робітниками дійшло до таких непорозумінь, що з сього дуже легко може дійти до перерви в переводженю осіб та крамі і в перерві торговлі.

Далі Бартон робив присутних обережними щодо обмежень нинішнього переслухання. Воно не буде відносилося до того, чи Рада видала слушне чи не слушне зарядженне, але до того, чи є хто такий, що збирається виступити проти сього рішення, та до того, чи є такі особи або інституції, що грозять перервою перевозу та торговлі. Дослідники будуть старатися відкрити, чи зелізничі підприємства не задумують знижити робітникам на зелізницях заплату поза плечима Зелізничої Ради.

З тим приступлено до властивих нарад.

ЮНІЙНИЙ ПРОВІДНИК, ЩО БУВ ПРОТИВНИЙ СТРАЙКОВИ.

Тут предсідатель Зелізничої Ради звернувся до В. Ґ. Лі, предсідателя юнії зелізничих трейнменів, і спитав його, якої процедури придержувалася його організація, заким видала приказ своїм членам вийти на страйк.

Тут Лі почав розповідати цілу процедуру, яку перейшла його юнія, заким видала страйковий приказ своїм членам. З його зізнань показується, що він самий не годився з деякими поступками своєї юнії та з провідниками других юній. На спеціяльні запити предсідателя він признає, що на балоті, який був висланий до юнійних членів для голосовання, не було згадано ні одним словом про другі справи, а лише про одно рішенне Зелізничої Ради, обнижуюче робітничу заплату.

На його переслуханню скінчено дообідне засіданне.

ПОПОЛУДНЕВЕ ЗАСІДАННЄ.

По обіду предсідатель наперед завдав ще кілька питань В. Ґ. Лі, у відповідь на котрі Лі признав, що, хоч він не годиться зі страйком, то все таки, коли робітники його юнії голосували значною більшостю за страйком, він має право і обовязок видати приказ виходити на страйк. З хвилею, як він яко предсідатель видав картки до голосовання, справа рішення про страйк вийшла з його власти і перейшла на робітників, членів юнії. Предсідатель питає його далі, чи є який спосіб, якби то він яко предсідатель міг відкликати страйк робітників; Лі відповідає, що він не знає такого способу та що він не має такої власти. На його думку є лише один спосіб здержати страйк, а то вислати до юнійних членів повідомлення, що усі справи за які їм ходить, полагоджено вдоволяючо.

ДАЛЬШІ СВІДКИ.

Другим свідком був Л. Е. Шепард, президент юнії зелізничих кондукторів. У відповідь на питання, подібні до питань, ставлених першому свідкови, Шепард розповідав про процедуру, якої придержується його юнія перед виданнем зарядження на страйк. Він з натиском підносив, що зелізничі компанії проти закона і без дозволу та проти волі Зелізничої Ради зміняли правила праці на зелізницях. Девятнайцять зелізниць хотіло загального знесення правил праці, 54 зажадали частинних змін, а 12 зажадало знесення заплати за переробі. Правда, на балоті страйковім була згадана лише одна справа, а саме справа зниження заплати, зарядженого Зелізничою Радою, але робітники брали під увагу більше погрози зелізниць, як сю справу. На питанне, чи він має власть відкликати страйк, Шепард відповів, що не має і що він готов робити все те, що від нього хочуть члени його юнії.

В подібнім напрямі ішли зізнання других свідків: Стовна, предсідателя юнії зелізничих машиністів; Кешена, предсідателя юнії свичменів; Картера, президента юнії пічкурів. Всі вони зізнавали в подібний спосіб та перечили, буцімто вони мають право відкликати страйк.

ЩО ДУМАЄ ПОМЕРШИЙ МІЛІОНЕР.

Лондон. — Минувшого тижня помер великий богач, міліонер Ернест Кесел, жидівського походження, хоч до Жидів ніколи не признавався. Самої готівки лишив 50 міліонів долярів, крім богатвох предприємств і земельних маєтків.

Коли померла йому дочка кілька літ тому назад, зайшов до него кореспондент висказати своє співчуттє. Застав міліонера в хорошо і пребогато уладженій кімнаті, в глибокій задумі. По кількох вступних словах Кесел сказав гостеви таке: „Подавляюча більшість людий сліпо вірить, що богацтво дає нам щастє. Мені здаєся, що можу сказати вам, що воно так не є. В житю є більші приємности і радости чим мати богато гроша та взагалі маєтку. Я знаю, що за приємність мати красні річи. Ви бачите їх в моїй палаті і можливо, що заздростите мені. Але памятайте, що я тут самітний. Я не маю нікого тепер з ким би ділитись тими достатками. Найважнійші річи, які варта мати чоловікови, є ті річи, котрих не купите за гроші. Найбільший маєтковий успіх ніколи не дорівнає страті вірної жінки і приємности з щосливих дітий".

ЧЕРВОНА КНИГА СОВІТІВ.

Совітське посольство у Варшаві розіслало видання „Червоної Книги" п. н. „Совітська Росія і Польща". Ця книга дає образ всіх конфліктів і совітсько польських взаємин.

УСУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ В ГАЛИЧИНІ ЗІ СЛУЖБИ.

Дисциплінарний уряд при гусятинській повітовій шкільній раді в Копичинцях, на внесок повітового шкільного інспектора Китона Самбірского, позбавив учительської посади Миколу Скорупського учителя в Босирах. Між причинами цего усунення подано в акті дисциплінарного обжалування таке:

„Обжалований провадить всі шкільні книги і акти в русинській мові, пояснюючи це тим, що від 10 літ в школі писані акти в цій мові. Вкінці він учить дітей, що діти мешкають в краю, який називається Галичина із столичним містом Львів. Супроти цего Микола Скорупський не надається на учителя в Польщі".

Акт цей підписав Рек і Ст. Юзефчук.

ЗАКРИТТЯ „БАТЬКІВЩИНИ".

Львівська дирекція поліції закрила український тижневник „Батьківщину".

І СТАРУШКИ ЛІТАЮТЬ.

Як доносять чеські газети, приїхали літаком з парижа до Праги два панове: оден 75-літний Робіхонрі (президент клюау літаків) і 80-літний Люярд. Оба їдуть до Варшави. Оба вони хотіли показати, що їзда літаками не є небезпечна, а коли трафиться якийсь нещасний випадок, то може він мати місце і їздою залізницею, трамвайом чи возом.

ВЕЧІРНЄ ЗАСІДАННЄ ШИКАГОВСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В СПРАВІ ЗЕЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ.

На вечірнім засіданню переслухано наперед Кайлера, предсідателя товариства зелізничих зарядчиків. Він розповідав про конференції, які провідники зелізничих юній мали з представниками зелізниць в справі домагань, поставлених зелізничими юніями. Зелізничі юнії саме зажадали від зелізниць, щоби вони відповіли їм, чи зелізниці готові привернути заплати, які обовязували на зелізницях дня 30. червня 1921. року, себто перед обнижуючим заплату рішенням Зелізничої Ради; чи зелізниці цофнуть дальші домагання щодо дальших знижень заплати; чи зелізниці цофнуть домагання щодо знесення плати за переробі та другі домагання радикальних змін в правилах праці. Зелізниці на конференції з представниками юній відповіли, що зелізниці не можуть привернути давної заплати, але мусять придержуватися заплати, зарядженої Зелізничою Радою; що справа дальшого зниження робітничої заплати тісно звязана зі зниженнем тарифи перевозу, і тому зелізниці не можуть обіцяти не жадати дальших знижок заплати; та що вони не можуть обіцяти не вносити ніяких жадань щодо радильних змін правил праці.

Свідок ручив, що зелізничі підприємства не будуть робити ніяких кроків в напрямі до дальшого зниження заплати або зміни правил праці без рішення Зелізничої Ради в тій справі.

По скінченню переслухання Рада дозволила представникам зелізниць виїхати з Шкіаго, щоби відбути на другий день конференцію зі самими тільки представниками робітничих юній.

З ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ.

На засіданню польського сойму, 30. вересня продовжено речинець працювання виборчої ординації до 23. жовтня. Опісля вислухано звіту міністра закордонних справ Скірмунта в справі Вільна, заявляючи, що Польща не віддасть його. Те саме заявив іменем соймової комісії для заграничних справ д-р Ґломбіньскі, який в одноголосно ухваленій резолюції говорив навіть про скликання у Вільні сойму, який має заявитися за Польщею. Потому приступлено до дискусії над програмовою промовою премієра Поніковского. Забирали голос Ґодек від партії Вітоса, Ґломбіньскі, Скульскі, Дубановіч від вшехполяків, Дашиньскі, який боронив Пілсудского і його військо перед вшехполяками і ксьондз Мацієвіч, який говорив про вислання доброго дипльомата до римського папи. — На засіданню дня 1. X. ухвалено наглість внеску посла Ґодка, що взиває уряд до 1) негайного управильнення справи валюти 2) якнайбільш енерґічної боротьби з лихвою і спекуляцією середниками першої потреби і чужими валютами. 3) безглядного замкнення границь, щоби положити кінець вивозови середників першої потреби і привозови люксусових середників, 4) примінення о виновників цего роду негайних судів, навіть наглих і найбільш строгих кар. Внесок відіслано до комісії.

СКЛАД ЧЕСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

Чесько-словацький парлямент складається з 285 послів, між якими є 48 соціялдемократів, 26 комуністів, 25 народніх соціялістів, 19 народніх демократів, 41 републиканців, 33 людовців, 7 дрібно-промисловців. Останні посли репрезентують менші групи. Всього в парляменті є 204 Чехів, 72 Німців, між якими 28 соціялісті, 13 хліборобів, 12 націоналістів, 5 християнських суспільників, 2 вільнодумців, 3 комуністів. Окрім цего є в парляменті 9 Мадярів, себто 3 соціялдемократів, 6 християнських соціялістів. Чесько-німецька опозиція ислить 72 Німців, 38 Чехів, разом 119 осіб.

В НІМЕЦЬКІЙ АВСТРІЇ.

Після ріжних податків, тютюневих монополів і инших тягарів, австрійський уряд поділив мешканців Австрії на 3 кляси, для яких визначено 3 ціни на продукти. До першої кляси зачислено людей богатих і всіх чужинців, без огляду на їхній маєтковий стан. Для цеї кляси бохонець хліба коштуватиме 100 кор. — До другої кляси належить стан середний, — до третої всі бідкаи і всі державні урядники.

САМОВБИЙСТВО У ЛЬВОВІ.

При вулиці Коральницькій у Львові дня 3. жовтня вискочив через вікно з другого поверху відомий львівський масар Іхньовскі, заживши пере тим отрую. Самовбійник упав на хідник і поломав собі ноги. В аґонії відвезено його до лічниці, де помер. Причина самовбійства не відома.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА, ЮГОСЛАВІЯ І РУМУНІЯ ВИСЛАЛИ УГОРЩИНІ УЛЬТИМАТ З ПРИВОДУ ЗАГОВОРУ КАРОЛЯ

БІЛГОРОД, столиця Югославії, 26. жовтня. — Представники „малої антанти" (Чехословаччини, Югославії і Румунії) вручать Угорщині домаганнє, щоби видала Кароля Габсбурга, щоб дала запоруку, що розоружиться і відшкодованнє „малій антанті" за мобілізацію.

Се домаганнє має бути вислане яко ультимат.

Заявляють, що як Угорщина не дасть вдоволяючої відповіди до 48 годин, то чеськословацькі і югославянські війска перейдуть угорську границю.

В політичних кругах „малої антанти" заявляють, що хотяй великі аліянтські держави роблять дипльоматичні заходи в справі полагоди Каролевого монархістичного заговору, то всетаки чинно виступити можуть тільки держави „малої антанти".

УГОРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД КАРОЛЯ ГАБСБУРГА, ЩОБ ПІДПИСАВ ЗРЕЧЕННЄ ПРЕТЕНСІЙ ДО УГОРСЬКОЇ КОРОНИ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 26. жовтня. — Угорське правительство сьогодня зажадало формально від бувшого цісаря Кароля, щоби зрікся своїх претенсій до угорської корони, та щоби заявив, що вс іиого династичні права перестали існувати.

Йому наказано, щоби віддався в руки британських властий і заявлено, щоби ще нині дав на сі домагання відповідь.

Нині арештовано тут М. Беніцького, бувшого міністра внутрішних справ, котрий тепер помагав Каролеви здобувати трон.

В місті появились були чутки, що Кароль одержав був телеґрафічно ґратуляції від бувшого німецького цісаря Вільгельма, але нема потвердження тих чуток.

Увязнено теж майора Еспенбурґа і його ляйтнанта Курца, котрі провадили Каролеве війско на Будапешт.

ПОВЕЗУТЬ КАРОЛЯ В ЦАРГОРОД.

ЛОНДОН, 26. жовтня. — В тутешніх політичних кругах заявляють, що Кароля Габсбурга мають взяти на британський зоружений пароплав на Дунаю, який його завезе до Царгороду (Константинополя) і там передасть в руки міжаліянтської комісії.

Аліянти вже радять над сим, що зробити з Каролем і де його примістити.

Появилась гадка, щоби інтернувати його в Еспанії, але виринають сумніви, щи еспанське правительство згодиться його приняти.

АМЕРИКАНЦІ ХОТЯТЬ ЗАЛОЖИТИ ВЕЛИКИЙ ЕВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК З КАПІТАЛОМ 1 БІЛІОН ДОЛЯРІВ.

БАНК ВИДАВ БИ ДОЛЯРОВІ БАНКНОТИ ДЛЯ ЕВРОПИ. — ЛІҐА НАРОДІВ ДАЛА БИ БАНКОВИ ЧАРТЕР.

ВАРШАВА, столиця Польщі, 26. жовтня. — Нюйорський фінансіст Френк А. Вандерлип приїхав до Варшави обговорити справу американсько-европейського банку. Він вже об'їхав майже всі столиці держав Середущої Европи і Балкану, а тепер вступив ще і до столиці Польщі.

Вандерлип має на меті зорганізувати резервовий банк для Злучених Держав і Европи, який мав би $1.000,000.000 (один біліон, або міліярд, як кажуть в Европі) резерви в золоті, вплаченої готівкою. Сей банк мав би відділи (бренчі) по всіх державах в Европі, включаючи і Німеччину.

Вандерлипови в його заходах помагає Ґеррі Стюарт, банкир із Шикаґо, Ілл.

Сей банк був би зорганізований на взорець Федерального Резервового Банку Злучених Держав, і видавав би банкноти в долярах, а також позички таким інституціям, що мають фінансову підставу в золоті.

Банкири, котрі заходяться коло основання сього нового великого банку, хотять при його помочі дати змогу Европі поступити наперед у відбудові краів. Також хотять дати правительствам держав, які брати-муть участь в сьому банку, по сплаті 8% дивіденди уділовцям. Правительства в Европі натомісць мали би дати безплатні поміщення на філії банку у себе, і мали би згодитись, що не видадуть жадних запоряджень проти свобідної циркуляції долярових нот у них.

Аби оминути суперечки між поодинокими державами, американські банки хотять, аби сей банк одержав інкорпорацію від Ліґи Народів.

БРІЯН ТАКИ ЇДЕ ДО АМЕРИКИ.

ПАРИЖ, 26. жовтня. — Боротьба, яку счинили у французькій палаті послів проти французького премієра, Арістіда Бріянда, його політичні противники, аби не допустити до його виїзду до Вашинґтону, скінчилась побідою Бріянда.

Він одержав 166 голосів більшости при голосованню над признанием йому довіря. Тепер, осягнувш ипобіду, він поїде яко голова французької делегації на конференцію для обмеження морських воєнних зоружень і справ Далекого Сходу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

„TIMES" ПРО ПОЛЬЩУ.

Англія від якогось часу не скриває свого невдоволення по причині теперішного курсу польської політики.

І так „Таймс" з 23. вересня дає Полякам ще одну добру науку. „Таймс" пише, що Польща попадає з одної авантури в другу, чимраз то гіршу. Що замісць числитися з дійсностю відгребує безвартісні спомини минувшини. Партійні інтриґи не допускають до державної праці людей, котрі завдяки своєму образованню могли би щось зробити.

„ДІЙСНО, МИ ДУЖЕ ЗАТРІВОЖЕНІ ПОЛЬЩЕЮ. ЇЇ МІЖНАРОДНЕ СТАНОВИЩЕ СИЛЬНО ЗАГРОЖЕНЕ. Щоби це становище ратувати, не повинна вона вдаватися в жадні нові авантури, вдоволяючися тільки розвязанням економічних питань і скріпленням свого фінансового положення. В Польщі гадають, що критика, з якою до неї відноситься англійський народ, есть диктована злою волею. Нічо більш фальшивого. Нема краю, котрий більше сприяв Польщі, о скільки ходить о її добре поведення в політиці. Але ця приязнь не була би щирою, колиб Англія не звертала її уваги на тую відповідальність, яку Польща взяла на себе разом з повстанням своєї нової держави".

Неначе у відповідь на отсю науку найповажнійшого орґану англійської публичної опінії, Поляки посадовили у Східній Галичині своїх воєводів, почіпили на ратушевій вежі у Львові свого хищного вірла і в найглупійший та найнікчемнійший спосіб спровокували українську академічну молодіж. В додатку обидили нашу науку, прозиваючи її „шопою і гецою", а голові товариства імени Шевченка загрозили „биттєм в шкуру". Ми цікаві, які консеквенції витягне з того „Таймс" і що він скаже на отсі нові авантури польські. Ми привикли, що „Таймс" не на вітер говорить.

Н. Н.

ЛЄНІН ВЕРТАЄТЬСЯ ДО КАПІТАЛІЗМУ.

Тепер вже Микола Ленін кличе до московських комуністів:

— Вертайтесь до капіталізму! Працюйте разом з капіталістами! Інакше вас нарід пішле к чорту і вивішає!

Се є здача. Ленін уступає капіталістам і піддається їм. Він мав лише теорію, то все. Проти нього стала дійсність, життє. Може він і знав, що він програє, але се знав він самий, а зі собою мав 600,000 загорільців, для котрих мусів на Московщині і других нападених нею краях випробувати сеї теорії, бо інакше були-б його розпяли і він був би впав жертвою теорії разом з Росією. А так то впала Росія жертвою теорії, а він ще жиє і кидає громи на своїх товаришів, котрі остовпіло глядять на Росію в руїнах і на большевицьку теорію в руїнах.

Як кайзер відходив з кайзерського стільця, то ще також виголосив різку промову.

Нині Ленін відходить з Кремліна, і теж виголошує різку промову.

Тільки кайзер відходив скоро. Він втік автомобілем, а за ним події змінялись як в движимому образковому театрі.

Ленін відходить поволи. Росія нині — се цвинтар. Він над нею виголосив промову і відходить спокійно, поволи, з погашеною свічкою комунізму.

Нема гробарів засипати могили ані обіймати босівство над Росією. Чогось ніхто не спішиться валити Леніна і обіймати по нім „пlivanованне"". ПОВТОРЯЄТЬСЯ ТЕСАМЕ, ЩО БУЛО ЗА ЦАРІВ. Царі заборонили були в Росії політичний рух, партійне життє і по їх упадку не було кому взяти держави в руки. Аж приїхав Ленін і Троцький з чужини і виратували цілий московський нарід з біди. Потім і сі, слідом царів, заборонили всяке політичне життє в Росії і тепер знова тесаме, що було в 1917 році. Нема кому обняти влади в Росії. Хиба які одиниці прилетять воздухом, як тільки Ленін і Троцький назад відлетять, відки прилетіли.

Та не в тім річ, як Ленін відійде з Росії.

Важнійшим є, ЯК ВЖЕ ВІДХОДИТЬ З РОСІЇ КОМУНІЗМ.

Він відходить при похоронних піснях цілої зруйнованої Росії, а при різких криках Леніна. Прийшов з громом, гуком і стуком, а відходить з плачем і смутком, а тільки з грімким прощальним словом Леніна.

Чому се слово Леніна таке грімке?

Чи воно удаване?

Так, сей тон є удаваний. Ленін не каже зі смиренною покорою: „Вертаймось до капіталізму", — але кричить тісамі слова голосно, грімко і різко, бо він хоче, щоби в Росії більше гляділи на тон його промови ніж на її зміст і тим способом ще удержатись на поверхні, бодай як вопіющий в пустині.

Але ті капіталісти, до котрих Ленін і його комуністи вертаються, знають добре, що слова Леніна для них більше значать аніж тисячні їх пропаґанди. А ще більше для них значить руїна Росії ізза комунізму, яка є відстрашаючим прикладом для других країв і народів. Вони не дбають, як Ленін кричить, чи голосно і різко, чи тихо і смирно. Аби кричав та аби робив роботу, себто нищив Росію комунізмом. Оттого хотять капіталісти. І їм кождий голос Леніна про упадок комунізму в Росії і про поворот до капіталізму милий і пожаданий. Вони його привитають і навіть приймуть до себе.

А потім, — потім пішлють його к чорту, як самий Ленін каже, і як він вже післав Росію, а разом з Леніном пішлють і всіх тих комуністів, котрих він тепер запрошує до капіталізму.

Бо все така доля програвшого.

Що далі буде, ніхто не знає. Добро не буде, бо тяжко буде Московщині і другим краям, що вона на них напала, видрапатися з тої руїни, в яку їх загнали московські большевицькі комісари.

А був час, що можна було оставити НАРОДИ бувшої Росії і СЕЛЯНСТВО та його ІНТЕЛІҐЕНЦІЮ в спокою; не накидати їм глупого московського касарняного і комісарського комунізму — і нині були би вільні народні республики, красші, більші і богатші як Латвія, Литва, Естонія, Фінляндія, котрі без глупого большевизму процвітають і розвиваються.

Та що вдієш з Москалем, коли він мусить всяку свою теорію, хотяйби найдурнійну випробувати і спрактикувати.

Без того Москаль не навчиться нічого. Добра наука, але дорога. Та коби і ся помогла.

ВСІ ВРАЗ ПРОТИ ВОРОГА.

(Надіслана стаття).

Через десятки літ мадярські аґенти в Америці дбали про це, щоби викопати пропасть поможи Українцями із тої та другої сторони Бескида. Вони боялися розбудження національної свідомости, як огню.

Хто не тямить тих часів, коли само слово „Українець" вважалося, у забескидської іміграції, майже на рівні із чортом?! Чи давний час, як прозивали себе взаїмно Унгарами та Ґаліцманами, Мадяронами та Поляками?

У теперішну пору та безумна межиусобиця щезає без сліду. Натомісць щодня кріпшає взаїмна симпатія, взаїмна охота розуміти одні других.

Як доказ, що Забескидці мають співчуттє для Галичан та їх борби за волю, най послужить хотьби це, що тут наводжу:

Дня 16-го жовтня, брацтво св. Івана Хрестителя в Сиракюз, Н. Й., яке належить до „Соединенія", а складаєся майже виключно із Забескидців, ухвалило **одноголосно** закупити бонд галицької позички за $25.00.

Коли передавали цю суму комітетови, звинялася, що тяжкі часи, що не могли ухвалити більше.

Та не у самих грошах річ. Далеко важніще для справи це, що наконець здобуваємо серця тої бравої частини нашого народу.

Уже недалека ця пора, де усі Забескидці зрозуміють, що їх будучина у злуці з усім народом аж по Кубань, по Припеть і по Чорне Море.

А хотя невеликі числом, вони стануть чималим добутком нашої вітчини. Відважні, характерні і зеднані, вони займуть чільне місце в українській державі.

Як Кубанці на Сході, так Забескидці і Лемки на Заході можуть відограти велику ролю, як сторожа наших свобід.

Бескид, це преважний стратеґічний фронт. О нього розбилася великанська армія російської імперії.

Бескид це природна твердиня України. Для нашої держави це річ першої ваги, щоби на обох узбіґах наших Карпат були наші люди.

абескидці із Лемками, Гуцули і Бойки, це оборонці природних границь нашої землі.

Як не віддамо нікому Одеси, ні наших берегів Чорного Моря, так не можемо віддати нікому нашого Бескида.

А кому здається, що нам надії нема, що українська справа пропала, той най здійме чорний платок, яким закрив свої очи.

Ми живемо у самім передодни свободи! Як перед Хмельничиною! Як тоді, так тепер, ожив український дух!

Ця обнова народної душі проявляється у тім, що у краю, а навіть тут, на еміґрації, притихають партійні спори. Люди вартні, люди доброї волі, підпорядковують свої личні погляди для однісенької ідеї: для відбудови української держави.

Є, що правда, людці, що тільки на це і живуть, щоби розбивати одноцільний національний фронт, ае це нам вже нині не страшне.

Ще ніхто не випродукував такого зерна, щоби у нім не було полови.

Оттак і в народі — найдуться все кириннийи.

Український загал не може витрачувати енерґії на боротьбу із божевільними або злобними людьми.

Уся сила мусить зужитися для одної цілі, для помочи у борбі за волю.

А у ній першим кроком являється тепер — увільненне Галичини зпід ляцького ярма.

Н.

МРІЇ МОСКОВСЬКИХ КОМІСАРІВ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи")

Франкфурт над Меном, Німеччина, 4. жовтня, 1921.

Недавно говорив Крассін на зїзді в Москві про торговлю Росії з західною Европою і Америкою. „Красна Ґазета" подає иньшу промову Крассіна на зборах активних робітників комуністичної партії в Петербурзі. Обі бесіди до себе подібні і обі мають ту саму ціль „піднести на дусі" товаришів. І Красін проголошує бомбастично кілька слів: торговля, концесії, аренди, які мають замінити Росію в рай на землі.

До недавна еще було в моді говорити в Росії про електрифікацію. І чого то тоді не очікували комісари від тої електрики? Яких то гарних плянів не снувалося, як тоді не виглядала Росія?; прямо вірити не хотілося... Усьо так гарно немов в байці про „кришталеві палати". І так електрифікація уже переведена по плянам Крижановського і „русский промисл переносився з півночи на полудне, на схід до Уралу, в Сибір; електрика двигала його, тягнула, замикала, збирала, орґанізувала. Мінеральні богатства виходили з внутра землі, розтягалися не проглянуті, плодоносні поля. Хати ясно освітлені; кипіло життя як в муравнику; настав золотий вік"! Чисто як в байці.

Кидано електрикою на всі боки, в найдальші закутини, „единої, неділимої матушки"; усюди працює електрика в фабриках; усюди електричні світла, мотори, плуги, машини. І той „грім", якого еще вчера боялася більша часть Росії, нині на її услугах. Розвозить „грім" товарищів, куди не захочуть. — Працює електрика і Матушка богатіє; занімаєся край; настає „золотий вік".

Та тільки в байці чи в фантазії комісарів. А жорстока дійсність кричить про десятки тисяч умираючих з голоду і пошестий. Замісць усмиреного „грому" несучого золотий вік, замісць безконечних сітий-рамен електрики — простирає над Росією свої довгі рамена голод, пошести і смерть! Не кипить життя як в муравнику, снуються лише мов тіни зголоднілі, обдерті люди. Тягнуться довгі каравани утікаючих перед голодом; кидають „матушку" Волґу ту, яку недавно хотіли так запрягти до роботи, ту, якої сила мала дати заспокоєння, достатки і радість життєву міліонам. — Смуток огортає Росію.

Та ось виступає новий спаситель Росії, Крассін. Тим разом не елюктрика принесе золотий вік, а торговля, концесії, позички. І говорить Крассін, що Гувер, який донедавна відносився ворожо до Росії, тепер сам предкладає Крассіну закупно товарів в Америці. Рівнож очікуєся заключення договорів торговельних з Швецією, Італією, Швайцарією, Голяндією, Бельґією. Крассін говорить і зачинаєся торговля. Привозять чужі кораблі всяке добро до Росії, ллється чуже золото, зачинаєся небувалий рух. Желізниці, віддані в концесію, працюють правильно і скоро розносячи добро по цілій Росії.

Говорить Крассін про концесії численних фабрик паперу, сірників і ин.; капіталісти переговорюють в справі концесій на киштимські заводи, де добуваєся більша часть російського золота, цинку, срібла і ин. Говорить Красін а між капіталістами зачинаєся боротьба о концесії; оден наперед другого спішить, щоби дещо захопити. Забуваються давні ворожнечі, спішать капіталісти з помочию з усіх усюдів. Прямо вірити не хочеся. „Не порожна то фантазія, чи не утопія то думати, говорив Крассін, що капіталістичні краї, закляті наші вороги, дадуть нам велику позичку? Ні! то не утопія. Позичка являєся льоґічним виводом із того загального економічного положення, в якому находяться також і капіталістичні краї".

Говорить Крассін і Росія відживає. Фабрики знова в повному русі, витворюють, переробляють, засипають виробами цілу Росію; копальні викидають дорогі металі, богатіє Росія; золото з землі, золото з заграниці, летять чужі позички. Росія купаєся в золоті, приходить „золотий вік".

„Чи не порожна фантазія, не утопія" се? На разі лише фантація Крассіна, нового спасителя Росії.

Що до торговлі сов. Росії то ми нераз читали в комуністичних ґазетах про міліонові замовлення та прибуття безчисленних кораблів навантажених всякими добрами для Росії. В дійсности торговля та ведеся о стільки, о скільки Росія платить зараз золотом. На кредит нічо не дістає, а до вивозу, як що є, то Росія сама потребує. Недавно ми читали в „Шікаґо Трибюн" звіт американського представителя 50 фірм Дженнінгса, який так виразився про ті замовлення і торговлю: „Члени нашої ґрупи одержали від совітських представителів в Ню Йорку замовленнє на много міліонів долярів. Однак ніхто з нас помимо всіх змагань не дістав ані цента. Мартенс водив нас за ніс. Провівши шість місяців в Москві я пізнав, що совітське правительство не відзначаєся чесністю. Досвід показує, що Мартенс і його товариші, се нічо инше, як купа злодіїв і мошонників". І так скінчиться золота ,скінчить і торговля. Росія тратить довіря навіть у тих держав, з котрими заключила вона давнійше договори. Янґлія, яка з західних держав перша заключила торговельний договір, нині закидає Росії не додержування условій договору. Сей зворот в англійській політиці вплине некорисно для Росії. Про якусь позичку заграничну не може бути мови, хоть як Крассін в ню вірить.

Що до концесій, то річ маєся еще гірше. Концесіонери не хотячи, щоби їх підприємства стрінула та сама судьба, яку мають нинішні совітські державні підприємства, мусіли би подбати про опаловий матеріял, і добрі средства комунікаційні; се вимагає вкладу великих капіталів і можливе лише для дуже сильних фінансових спілок. Великі капіталісти хотять нині, як найбільших ґарантій від сов. правительства. Вони домагаються свобідного найму робітників, вони не хотять признавати тариф профес. союзів, вони домагаються, щоби їм вільно було спроваджувати потрібних їм людий із заграниці, вони хотять мати запевнене пошанованнє права приватної власности і нетикаємости осіб, у них занятих. — Вони домагаються ґарантій в формі великих депозитів. А таких ґарантій совіт. Росія дати не може. І не диво отже, що концесії хоч давно вже проголошені — стоять все еще на мертвій точці; на „слово чести" комісарів ніхто не лакомиться.

Проголосилося і свобідну частинну торговлю, і аренди і концесії, бо так вимагає... комунізм. Що з того т. зв. „комунізму" лишилося в Росії? Хиба одна смерть, та і та наразі комісарів не чіпаєся. — Сам Красін признає в розмові з кореспондентом „Берлінер Таґеблят" (ч. 456) поворот до капіталізму. „Зовсім природно", сказав Крассі, „вертаємо до капіталізму і ідемо за конечностю, яка наступила сама в наслідок невдачі і приспання всесвітної революції". Розуміеся, се буде капіталізм під політичною контролею пролетаріяту. Так, так! „Вертаймо до капіталізму". А скільки людий погинуло лише за се, що думали вже рік наперед те саме, що нині комісари думають? Скільки жертв забрали ті досвіди? Убивалося давнійше в імя соціялізму, а нині дальше убиваєся в імя капіталізму (розуміеся „пролетарського").

Та чи взагалі в Росії був який соціялізм? Се рішучо ні! Совітська Росія від початку до нині се тільки февдально-паньщизняна держава. Ціла комісарська економічна система була: удержувати червону армію і червону бюрократію при помочи збирання „ізлишків" і панщизняної роботи населення. У селян забиралося збіже і платилося безвартісними „срулиˈками" з обіцянкою заплатити товарами по „всесвітній революції". Нині заставляєся селянство платити натуральний податок так високий як в чисто февдально-паньщизнаній державі. За се селянин може працювати на землі, а купити йому що, то річ неможлива. Не тому, щоби не було маґазину, де воно є і шовкові річи. Та як каже „Петроградська Правда" „хто не спекулянт і не злодій, той там нічо купити не може".

А комісари мають, їм треба, тож і не дуже журяться населеннем. Ми читаємо про українських голодних і босих професорів в Києві, ми читаємо про смерть тисячів цивільного населення з голоду, та ми еще не чули про **голодову смерть бодай одного з комісарів.** За се вони уміють давати гарні „поученія" ось як пр. „золоті слова" Калініна в „Красній Ґазеті": „Тепер буржуї повинні їхати і навчити голодувати, бо борба з голодом не означає одержання продуктів". Значить можна самим „духом" вижити, а за се „товарищі" не забувають. Там що дня наради, мітинґи, там говориться, плянуєся, фантазуєся і дбаєся... про себе і свою власть. Бо кождий знає, що на случай утрати власти, готові вповнитися слова Леніна: „Мене повісять за ідею, а вас — за хуліганство"!

Ст. Ю.

ДОПИСЬ З БЕРЛІНА.

(Від власного кореспондента).

Останні сходини тутешньої „Української Громади", (в пятницю, дня 30. вересня), були наглядним доказом, що берлінська наша громада оживає. Мабуть ніколи саля не була так битком набита як вчора. Поміж присутними бачили ми і бувших міністрів і нового посла З. У. Н. Р. і студентів і робітників і полонених з таборів. Так як воно під теперішню пору повинно бути. Бо не роздроблювати нам своїх сил, а гуртувати їх до купи, вирівнувати ріжниці поміж ними, щоби вогнища нашої еміґрації могли на даний знак вернути до краю, як зединені і оживлені добрими творчими намірами гурти.

Зібранне відчинив голова Громади, Богдан Лепкий, промовою, у якій поділився з присутними сумною вісткою про смерть двох визначних Українців, сотника і команданта першого полку Українських Січових Стрільців, Івана Дідуха і відомого нашого поета Грицька Чупринки. Оба вони погибли в підвалах київської чрезвичайки, як герої і борці за волю й незалежність України.

Сотник Іван Дідух був представником нашої теперішної молодіжи, видимим знаком її геройзму, патріотизму, невичерпаної енерґії і самопосвяти, аж до тої остаточної границі, на якій зникає вартість власного життя перед маєстатом добра, волі і слави вітчини. Його память останеться на віки в серцях і тямці українського народу, як осталася в пісні народній память Байди Вишневецького і Нечая.

Таксамо незабутним останеться між нами поет Грицько Чупринка, співець невміручої краси, життя, завзяття, котрий дорогоцінну поему творчости закінчив гучним крівавим акордом в київських підземеллях.

Цього акорду не заглушать ні машинові кріси, ні гук воєнних гармат, ні гам ненависти і божевільної злоби, ні регіт знущання над українською душею, котра рветься до волі і до правди. Пісня Чупринки, голосна, як гук порогів, богата в лінії і коліри, як наш степ весною, жива як молодеча кров вічно вітати-ме над нами і голосним словом говорити-ме грядучим поколінням про нинішний великий мент, про нинішних великих героїв, про тісну сполуку нашого поетичного слова з лицарським ділом, про те, що в нас між поезією на папері, а між поезією в життю нема границь, що в нас одно і друге сплітається в одно велике, всесильне бажання життя, правди і волі...

Зібрані піднялись із своїх місць і довгою хвилиною глибокого мовчання пошанували память своїх великих земляків. В мовчанню тім було більше сили від найсильнійших оплесків. У йому були сльози і жаль і каяття і щира глибока дяка...

А тоді голова зібрання представив нашого молодого кобзаря-бандуриста д. Ємця, який саме тепер приїхав із Праги.

П. Ємець відіграв на бандурі кілька прегарних творів і проспівав молитву наших предків — невольників і думу про теперішню боротьбу України за волю. Його мистецька гра і щирий, правдиво національний, кобзарський спів зробили на присутних глибоке враження. П. Ємець звязав наше минуле з теперішним і словами пісні неначе доказав нам, що

„Не вмірає душа наша не вмірає воля, що й неситий не виоре на дні моря поля".

Тим морем океан розбурханої української душі.

Провели ми оден гарний вечір на еміґрації, душі наші викупалися в солоамській купелі нашої народньої пісні, щоб позбутися того бруду і тої світової пилюги, котрою вкривають нас теперішні погані часи.

Годі не піддатися суґестії нашої пісні, годі оставатися байдужним до того, що діється у нас на Україні.

На найблище зібраннє обіцяв прийти до нас проф. економії Франкфурт, який що лиш приїхав з України і поділитися з нами своїми богатими враженнями. Як концертисти виступлять челіст п. Недільський і пяністка п. Чекаленко. Сподіємося, що й цей вечір оставить гарний спомин по собі і причиниться до розвіяння цього туману, цеї сірої імли, яка звичайно повисає над кожною еміґрацією, витворюючи тую важку атмосферу, в якій дихати трудно.

С. Брень.

З ВОЛИНІ.

Умовини культурно-освітної праці на ковельщині.

Дуже тяжкі обставини культурного життя на Ковельщині, особливо в м. Турійську.

Щоби виклопотати дозвіл на виставу або реферат, то не один раз треба побувати у старости, поки він дозволить. Але це не кінець. На місці, де має бути вистава, місцева влада стає на перешкоді: бо того не вільно робити, що не написано в дозволі (як напр. вийти Москалеви з деревляною рушницею на сцену в комедії „Москаль чарівник" Котляревського). Мимо тих перешкод українська громада тим більше береться за діло і провадить свою культурно-освітну працю, хоч і при яких важких умовинах. Чим більше перешкод, тим завзятійше бореться вона з ними. Ще не відбудували вони своїх домів, зруйнованих війною, а вже упорядили помешкання на школу. Гурток аматорів в тому будинку дає вистави на користь просвітянської школи і на упорядження бібліотеки. Будинок читальні хотіли Поляки реквірувати для лікаря, але коли почули горячий протест, притихли.

Таким то тернистим шляхом іде наша українська громада до наміченої ціли, до добробуту свого народу. — О. Бідолаха.

Підручники для українських шкіл.

Союз кооперативів в Кремянці закупив і вже одержав українські підручники, переважно для початкових і вищепочаткових шкіл на міліон 250 тисяч марок. Книжки будуть розіслані по всьому повіту, а також будуть продаватися в спільній книгарні Союзу і кремянецької „Просвіти". Нова партія книжок уже замовлена.

Спростування.

З приводу замітки в 146 ч. (629) газети „Вперед" з 27-го серпня ц. р., під наголовком „Кремянецький епископ а народня освіта", з канцелярії кремянецького епископа прислано нам таке спростування:

12. липня 1921 р. канцелярія епископа дійсно одержала від громади села Гуменик, милостовської парафії, рівенського повіту, просьбу за згодою причету про дозвіл використати для потреб школи церковний ґрунт в с. Гуменикач площею 996 кв. сяж.; на цій громаді мається резолюція епископа від тогож таки дня ч. 3725: „Епархіяльному управлінне: Дозволяється".

Дня 22. липня с. р. ця просьба була розглянена епархіяльним управлінням, яке ухвалило про резолюцію ч. 3725 епископа сповістити прохачів; на цій ухвалі мається нова резолюція епископа: „До виконання".

Дня 6. серпня с. р. панотцеві благочинному I. округа рівенського повіту надіслано відповідний указ за ч. 5404.

Кремянець, дня 30. вересня, 1921.

Канцелярія кремянецького епископа.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря", від. 69, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться о 7-мій годині вечером в суботу, 29. жовтня, в гали Укр. Нар. Дому під ч. 217-19 Е. 6. ул. На порядку нарад справа статута товариства. — Н. Забавчук, предс.; Й. Мартинів, секр.

САВТ ДІРФІЛД, МАСС. Тов. „Галицька Січ", від. 207, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 30. жовтня, в гали церковній зараз по Службі Божій. Є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Журавель, секр.

А. ЛОТОЦЬКИЙ.

„НЕ ДАМОСЯ ЖИВЦЕМ!..."

Оповідання з 1921 р.

Грізно шумить гордий, могутній старій ліс.

Плове грізний шум верховіттям вікових дубів. Грізний і сумний заразом.

— Гей, що ви знаєте, діти, — шумить найстарший у лісі, може вже й тисячлітній дуб, — гей, що ви знаєте! Багато в останніх роках і ви бачили всі, правда! Страшна хуртовина, що пролинула над світом, не минула й ліса! А всеж таки що ви знаєте! Колиб вам судилося було тілько прожити й бачити, що я прожив і бачив то — а так що, що ви знаєте!!

І з почестю схилилися перед ним, старенським царем ліса: високі граби й буки, стрункі, білокорі берези та молоді дубчаки, що вінцем окружали його, прадіда свойого.

Із почестю та з подивом.

А дубчаки стали й прохати в його шумом-мелестом листя зеленого: — Оповіджте нам, діду, оповіджте, що ви бачили, що чули на свойому довгану вікови.

А старезний дуб, неначе ждав на їхнє прохання, почав шумом оповідати:

— Коли я ще був молодий, такий, як ви — тут було зівсім не те життя: гаразд цвів і воля була тут...

— Гаразд цвів і воля була тут! — повторили за ним дубчаки шумам, а за ними граби й буки:

— Гаразд цвив і воля була тут!! —

А за ними зашелестіли й берези білі:

— Воля, воля була тут! —

А старець дуб оповідав:

— Це було давно, давно! Тоді чужинці не важилися безкарно топтати цієї землі. Панував тоді тут могутній і розумний князь! Він дбав і думав за всіх, як слід справжньому володареви. І боялися його сусіди, і любив його народ, і величали його всі — Осьмомислом славили його. Та по його смерти налинула Незгода на країну й настало безгляддя тай по довгих боротьбах чужинці стали тут панами. Гей, важко стало жити тоді народови, гей, важко!

— Так, як тепер?! — спитали берези.

— Так як тепер. — сказав дуб і дальше оповідав:

— Довго, довго терпів народ неволю й знущання — століття цілі. Вкінці терпцю не стало. І зірвався народ до бою.

— Так як тепер?! — сказали граби й буки.

— Так як тепер — притакнув дуб і дальше говорив:

— Із степів, із Запорожа налинули лицарі-вірли під булавою славного батька Хмеля й народ пішов за ними. Чужинці-зайди тікали, мов замело їх. Бачите цей замок Лянцкоронських. Його зайняли були козаки. О, тоді радість була!

„Та не має лучше, та не має [краще,
Як у нас на Вкраїні!"

Скрізь лунала побідна пісня. Та не довго трівала радість...

— Так яктепер?! — спитали дубчаки.

— Так як тепер відповів дуб і хотів дальше оповідати.

Та тут на поляні появилося двох молодців. Оба були зодягнуті в однострої вкраїнських січових стрільців, дуже вже знищені. Й оба стрільці були винаділі й бліді, мов снасть сама. Та в очах їх палав огонь і завзяття. У руках несли стрільці кріси, готові в кожній хвилині до стрілу...

— І доки так будемо тинятися? — сказав один із них — мов на диких звірюк полює на нас клята Ляхва, девять місяців уже нам спочинку не дає. — І доки це буде? — Доки? Коли хочеш, може й зараз покінчитися. Дай себе зловити жандармам, а вони тебе зараз потащать на „спочинок" у. Домбе, або в Ланцут!

О, ні! Ніколи! — закликав перший! — краще смерть!!

— Так, друже! Мене ніколи не дістануть живцем, ніколи сказав другий.

А перший стрілець говорив:

— І я так! Але подумати, що на нашій Рідні Землі не має нам пристановища.

— Гей, чи з такими думками йшли в 1918 р. у бій за волю. Де наші мрії, надії золоти?! Нарід у неволі, а ми його оборонці або теж у ще важчій неволі за дротами, або як ось ми два скитальцями! Де наша воля, будучина де? — сумно говорив він дальше. — В видержности й у завзятті, друже — відповів перший.

— В видержности й у завзятті! Алеж бо й найтвердше залізо ржа проїсть. —

— Але золота ні. —

— Правда, золото в огні тільки чиститься ще. Може й твоя правда, може це лихоліття очистить наш народ із всего нечистого й він ставши духом вальний, здобуде й політичну волю.

— Та буде, друже!!

— Коби твої слова справдилися, не тинялисяб ми без пристановища в нашій Рідній Землі.

— Без пристановища? Друже, чиж отсей рідний ліс не дає тобі пристановища, чи він не щирий наш приятель, чи не заницщує він нас уже девять місяців і мимо всіх зусиль Ляхви, ми й досі живі! Нас двох проти їх цілої тічні! А знаєш — говорив він дальше голосом сливе радісним — коли подумаю, що нас двох уже девять місяців сю розсатанілу тічню за ніс водить, то мене з радости так і корчить гукнути на ввесь ліс: „Бувай здорова зелена діброва!" І заспівав би, колиб не страх, що співом приманю їх, собак клятих!

— Так, так! Ліс тепер наша хата й приятель наш. Гей, коб не треба їсти та чистої сорочки перебрати, то я й не виходив би з нього — сказав перший.

— Ах, правда! Нам треба сьогодні в місто відібрати білля, що минулої середи дали прати — пригадав другий.

— Ходім, ходім, та може й зїмо що теплого! — закликав перший — А ложка теплої страви, ах!

— Підемо — сказав другий.

Тільки треба нам іти обережно полями, а відтак з Ягольниці городами й завулками. Щасте, що ця хата на боці, а тоб не зайшов туди. Ходім!

Пішли. Скорою, бистрою ходою. Вузесенькою стежиною крізь гущавину.

Зашелестіли в слід за ними кугці, зашуміли дерева:

— Тільки тут, тільки тут між нами безпечно, між людьми ні, ні!

А в верховітті дерев почувся свист, дивний свист, мов сміх злобний та злющий.

Чиж би Див?! —

Стрільці тимчасом вийшли з ліса й полями поправцювали в містечко...

Була вже четверта година з полудня, коли вони застукали в двері однієї з хат.

Відчинилися двері й на порозі появилася молодиця.

— Ах, це ви! — скрикнула — бійтеся Бога, тут за вами жандармерія всі кути, всі хати провертає!

— Ми це знаємо! Девять місяців вони вже не дають нам спокою — та, бачите, й досі не спіймали.

— Але ніколи так не бушували по місті, як в останніх днях — сказала господиня.

— А в вас були?

— Були. Зараз другого дня, як ви були в мене — відповіла господиня.

— Ага, спізнилися! — засміявся один стрілець — Ми, господине, тільки в вас наше білля візьмемо тай назад у „нашу хату" в ліс.

— Ай, та ви певно голодні, вже давно мабуть теплої страви не їли.

— Ще як у вас були, тай відтоді не їли.

— Та в мене страва готова в печі стоїть тай молока вам спражу — говорила жінка, поглядаючи на змарнілі лиця стрільців.

Ні, ні, господине! Ми дякуємо! Нам ніколи! Годі й вас наражувати на небезпеку.

— Яка там мені небезпека! Що вони міні зроблять! Коли вас ніхто не бачив у місті, так чейже можете яку годинку остати, спочати й покріпитися — просила господиня.

— Ні, ніхто не бачив, ми йшли бережно, завулками. Я думаю, що можемо тут трохи посидіти, — звернувся один стрілець до другого.

Гм! Коли так думаєш то хай буде по твойому. — відповів другий стрілець.

Господиня метнулася до печі й за хвилю поставила перед стрільців з миску з теплою стравою.

— Живіться здорові! — сказала. Стрільці не далися двічі просити, а господиня взялася ще пражити для них молоко.

Один стрілець сидів під самим вікном і разураз поглядав у него.

— Жандарми!! — скрикнув він нараз і зірвався з місця та хопив за кріс.

Другий стрілець зірвався побіч.

— Тікаймо! — кликнули оба стрільці сливе в один голос. Пустилися в противний бік, до подвіря.

— Пропало! І на подвірі жандарми! Вони вже знають видно, що ми тут. Хтось підглянув — сказав один стрілець.

— Пропало! сказав і другий. — Та живцем не дамося їм! Ти ставай в одному вікні, а я в другому. Треба дорого продати своє життя, коли вже доля судила гинути! А ви, господине, тікайте відсіля, бо тут небезпечно, вони до нас стріляти муть! Налякана господиня втекла до комори.

Стрільці не помилилися. Жандарми вже звiддалік почали стріляти. Та наші стрільці ще не відповідали, а забарикадовували хату з середини чим могли. До дверей, присунули шафу й важку скриню. Аж коли жандарми вже були так близко, що можна їх було брати на певну ціль, вистрілив один із стрільців. Та жандарм, що до його він ціляв, якось відхилився й куля пройшла мимо. Це розлютило стрільця. — Ах, щоб я не вцілив! — скрикнув він і вистрілив у друге. Тепер попав жандармови в праве рамя.

— Ну, бодай не стрілатимеш уже до нас! — скрикнув стрілець.

Жандарм закляв і пустив кріс на землю.

Але це розярило прочих жандармів і вони всі почали стрільбу. Та наші стрільці були добре захоронені перед ворожими стрільлами. Мури хати були грубі. За те жандармам не велося. Вже кількох із них було ранених, а один навіть важко.

Жандарми перестали стріляти й відступивши в безпечніше місце, почали щось радитися. Крізь отворене вікно почули стрільці виразно слова команданта:

— Конче до Чорткова по підмогу! Сами не дамо ради! — Поїзд іще захопить.

Потім стали в віддалі. й гляділи тільки, щоб стрільці їм не втекли.

— Щож діятимемо? — каже один стрілець. — Післали по підмогу!

— А щож?! Боронитися мемо, поки сил стане, чи там поки стане нам набоїв — відповів другий

— А потім? — спитав перший.

— Потім, не питай що буде! Живі не дамося їм в руки...

— О, це певно, ні!

Жандарми знов щось порадилися й знов почали стрілянину.

— Овва, а їм що?! Не ждуть на підмогу?! Стрівайтеж, покажемо й ми вам, що ми стрільці!

І вмить просунули кріси крізь вікна та почали й собі стріляти. Один жандарм закричав із болю.

— А бачиш! Було не викликати вовка з ліса! — крикнув один стрілець, а звертаючи до товариша, спитав:

— А кілько в тебе набоїв, бо в мене мабуть не більше десяти.

— У мене вісімнайцять — відповів другий.

— Мало! — сказав перший, та вжеж таки може, нім сами впадемо, зменьшимо число ворогів України бодай о двох.

— Може? — засміявся через силу другий. — Та що буде, то буде! Далі мір в отсього рудого, він до тебе приціляється.

І ще стрілець не скінив говорити, як рудий жандарм узвився вужем на земли та почав клясти. За ним і другі жандарми стали сипати проклонами, а за цим і кулями. Та кулі їх застрягали тільки в мурі.

Аж тут почулася мірова хода. Це йшла підмога. За хвилю командант жандармерії здавав звіт командантови підмоги.

І вскорі побачили стрільці, як військо враз із здоровими ще жандармами уставилося довкола хати й щораз тісніше замикало перстінь. Передній ряд звернув цівки крісів у вікна. Посипали ся стріли густо-густо! Та ніодин не ранив стрільців. Тільки подіравили стіну.

— Ну, ще маємо мабуть оба разом дванайцять набоїв; даймо їм стрілецьку відповідь на їх привіт — сказав один стрілець.

Із хати стали падати стріли один за одним. Сливе кожній стріл поцілив когось, бо вояки й жандарми стояли досить густо.

— Останній набій оставлю для себе — сказав із гіркою усмішкою один стрілець. — І я теж! — сказав другий. — Не дістануть вони мене живого, не привітає мене ні Домбе, ні Ланцут.

До одинайцятої години в ночі трівала стрілянина. — Ну, дурже, наша робота покінчена! Міні остав уже лиш один набій — мій рідний набій"! — сказав один стрілець. — У мене ще є три. Ось на тобі ще один, пішлемо їм ще останній поздоров і — відповів другий.

— І бувай здорова, Вкраїно, не жди вже від нас служби, ми вже відслужили своє! — додав другий закладаючи в свій кріс товаришів набій. І впало ще два останні стріли з хати, оба цільні, бо від обох звилося двох Ляхів.

— Ну, тепер попрощаймо, друже, тай кінець! Оба приятелі впали собі в обійми й щиро поцілувалися.

— Прощавай, друже! Не так ми думали кінчити, коли йшли в бій за Вкраїну. — Не так, оба й так! Все одно, чи в полі, чи тут жде нас „паляночка, зеленая могилочка". А може й ця наша смерть не піде на марне. Може наша кров збудить у братів наших завзяття до дальшого бою, до витривалости й вони всі розмахом одностайним проженуть ворогів із Рідної Землі.

— Дай це, Господи, дай, Господи, щоб кожен Українець зрозумів усією душею, що краща смерть, як неволя! А нам пора в далеку дорогу на той світ. Прощавай друже, в останне!

— Прощай! — сказав другий і крикнув голосно: — Хай живе вільна Україна! — Хай живе вільна Україна! — закликав і перший стрілець.

Ще останнім поглядам глянули на себе й у хаті в середині роздалися, впали два стріли і — — два стрілецькі, молодецькі тіла повалилися до долу, зливаючи червоною, лицарською кровю долівку. І втихло в хаті...

Та вороги ще довго не важилися підходити близко, все ще слали стріли з далека.

Аж коли довший час уже не чули відповіди з нутра хати, двох із них відважніщих підійшло до вікна.

— Вони вже неживі! — сказали.

Тоді більше їх потоптом ввалилося в хату.

— Самі вбили себе! — сказав командант жандармерії. — Завзяті! — додав командант підмоги — Колиб усі Вкраїнці такі були, не малиб ми що тут робити. Їх сила булаб!

Ось так ізгинули два стрільці-молодці в Ягольниці місті Р. Б. 1921 місяця червня 1. дня, а йменя їх МИХАЙЛО ЛОТОЦЬКИЙ і МИХАЙЛО ТИЛЬНИЙ!

Воліли згинути; ніж датися живцем Ляхам у неволю.

Саме тоді пролітав понад хатою буйнокрилий вітер і бачив це тай поніс сумную вість у ліс:

— Гей, дубе старезний і ви дубчаки молоді, ви граби й буки високі, ви берези стрункі, білокорі — не стало вже в живих ваших стрільців-молодців, що девять місяців у вас захисту шукали, — в перівному бою вже впали, бо воліли смерть як неволю!

— Слава, слава молодцям, слава героям! — зашумів могутній дуб. — Ще не пропало Осьмомислове племя, коли таких завзятців має! Слава, бо над волю не має ніщо дорожчого в світі!

— Слава їм, слава, слава! — шуміли молоді дубчаки, шуміли високі гроби й буки, шелестіли берези глучкі, білокорі.

А потім усе затихло.

Сум покрив усе — жаль стало й лісови молоденьких стрільців-завзятців, жаль молодого життя, мрій нездійснених...

29. IX. 1921.

ПІТСБУРҐ, ПА., С. С.

Заходом Української Громади в Пітсбурґ, Па., на Савт Сайд, відбудеться

ВЕЛИКЕ НАРОДНЕ ВІЧЕ

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЗИЧКИ

В НЕДІЛЮ, 6. ЛИСТОПАДА,

в гали церковній при улици 7-мій і Карсон, о годині 3-тій пополудни.

На тім вічу буде промовляти Др. Лука Мишуга, представник галицького правительства і инші бесідники. Запрошується на це віче всіх тих, котрі почуваються Українцями, як з Пітсбурґа так і з околиці.

52i57 Вічевий Комітет.

УКРАЇНЦІ В НЮ КЕНСІНҐТОН, ПА.

— устроюють —

ВІЧЕ

В СПРАВІ ПОМОЧІ РІДНОМУ КРАЄВИ

В НЕДІЛЮ, 30. ЖОВТНЯ Б. Р.,

в парохіяльній гали, о 2-гій годині пополудни. Проситься Українців і Українок з Ню Кенсінґтон і околиці прибути на се віче як найчисленнійше.

ЗА ВІЧЕВИЙ КОМІТЕТ:
Іван Тимочко, предс.,
Семен Дмитрів, кас.,
Григорий Волошинович, секр.

НАРОДНЕ ВІЧЕ
В ДЕТРОЙТ І ГАМТРАМК, МІШИҐЕН.

Подаємо до відома всім, котрі не хотять ходити в польськім ярмі, що **В НЕДІЛЮ, 30. ЖОВТНЯ Б. Р., відбудеться два віча:** одно в **Гамтрамк** в „Українській Хаті", 2240 Ґрейлінг евеню, **о годині 2-гій пополудни;** а друге в **Детройт в церковній гали** при ул. Кліперт, **о годині 6-тій вечером.**

На обох тих вічах буде промовляти делеґат галицького правительства, Др. Лука Мишуга. Отож кождий Українець з Детройт, Гамтрамк і з околичних місцевостий, котрий любить волю і свій рід та бажає добра Вітчині, нехай прийде на одно зі згаданих віч і послухає, як треба помогти рідній стороні у тяжкій потребі. А ті, що є противні визвольній роботі нашого галицького правительства, котре тепер перебуває на чужині під проводом Петрушевича, як усі московсько-большевицькі та ляцькі аґенти і їх вибрані наймити та перекінчики, зволять не приходити. — КОМІТЕТ.

БЕЗЛИЧНИКАМ І КИРИННИКАМ.

Якась кліка галапасів, котрі заснічують хруніядою місцевість Перт Амбой, заходиться около устроєння „масового збіговиска" для кирині в українських народних справах та у своїм безглуздю вдаєсь до вид. „Свободи" зі своїм оголошенєм про намірене їх збіговиско всякого шумовиння.

Для таких достойних хрунів нема місця в „Свободі" і вони повинні вже зрозуміти, що їх киринна робота обмерзла всім щирим Українцям в Перт Амбой. Нехай це буде осторогою для чесних громадян, щоб не зацікавлювались цим „масовим збіговиском", а зігнорували їх хрунівські заходи.

ДОПИСІ

КЛІВЛЕНД, О.

Лейбові аґенти і самостійна Галичина.

Ані одного числа „У. Щ. Вістий" нема, аби Лейбові аґенти не писали проти купования бондів галицької держави. Чому ті Лейбові опричники є проти галицького правительства і купования бондів, то кождому Українцеви дуже добре звісно. Вони добре знають, що без фінансів жадне правительство (а ще на вигнанню) не може істнувати. І тому всіми силами і способами стараються пошкодити тим, аби український нарід не купував бондів галицької держави. Ну, а як бондів купувати не будуть, то і галицьке правительство на чолі з Петрушевичом не зможе утриматись, бо божим духом ніхто не може жити.

Ті Лейбові аґенти знають, що як галицьке правительство упаде, тоді не буде кому упімнутися за Галичиною тай Галичина зістанеться в ляцьких руках, так як російські представники згодилися з Ляхами в Ризі на переговорах 18. марта с. р.

Лейбові опричники дуже нераді тому, аби Східна Галичина була самостійною державою, бо як би Галичина була свобідною і незалежною републикою, тоді всі переслідувані й гонені Українці малиб де схоронитись від ворожої московської руки і уратувати своє життє перед російськими комісарами-душогубами. А ще більше бояться того, що як Галичина буде свобідною і незалежною державою, то за якийсь час і Наддніпрянська Україна мусить бути визволена з московсько-жидівського ярма.

Правда, що Лейбові аґенти говорять, що се є смішне, аби чотири-міліоновий нарід визволив понад 35,000.000 Українців; але хто хоч крихітку інтересується українською справою, то знає царський указ з 1876 року, коли то Українцям всяке право заборонив царський уряд, і тоді визначнійші українські діячі повтікали до Галичини тай разом з галицькими Українцями робили народну роботу. І відтоді наше славне місто Львів було неначе фортом для оборони наддніпрянських Українців. Тоді в Галичині всьо то вироблялося й на російську Україну посилалося, чого на Наддніпрянській Україні не вільно було й подумати, бо за се грозила царська шибениця.

Чуєш, брате, чим Галичина була для Наддніпрянської України?

Таксамо і тепер, коли українська Галичина буде свобідною державою, тоді ми потрафимо повалити всі ті кордони, які большевики поробили між українським народом, бо між нами нема ріжниці, чи то Українець з Наддніпрянської України чи з Галичини або Буковини. Між нами ріжницю роблять наші вороги. Насамперед здобудьмо Галичину, а опісля здобудеться і Велику Україну, і тоді не будуть московські ані ляцькі нагайки їздити по шкірі українського мужика.

От тому ми повинні всі як один підтримати галицьке правительство, як морально так і матеріяльно.

А коли ви собі бажаєте, аби в Галичині при виборах ляцькі жандарми пробивали груди українського селянина так, як до сего часу; коли хочете, щоби Ляхи українські школи замикали і українських студентів до висших шкіл, котрі за наші гроші збудувались, не допускали; коли ви хочете, аби з українських церков робили польські косцюлкі; як ви хочете, аби український селянин не мав права в своїм ріднім краю і в своїй хаті; як ви хочете, аби мазури на українських землях кольонізувались, а українські селяни аби еміґрували в світ за очи; як ви хочете, аби української пісні не вільно було заспівати і не вільно було Українцям орґанізуватись тай любити те, що нам наймилійше, то йдіть у слід за тими, котрі вас тішать комуною, якої на світі нігде нема.

Я би найліпше радив тим, котрі плачуть за російською комуною, аби вони поїхали до того комуністичного раю тай попахали тої комуни, а тоді вони виреклисяб її так, як виреклися ті, котрі поїхали вже до Росії, а нині опинилися в Галичині.

Тепер з Росії большевики зробили Палестину і Росією не рядять робітники, так як пишуть „У. Щ. Вісти", тільки Жиди. Ось послухайте, хто промовляв на совітськім зїзді в Росії: Троцький, Бранд, Зейман, Сакс, Тальгаймер і т. д. От бачите по тих назвисках, що вони всі є жидівські. А як хто не вірить, то нехай прочитає газетку „У. Щ. Вісти" (ч. 215, з 14. вересня с. р.), то там імена всіх висше згаданих бесідників знайде.

Ми не слухаймо жадних зрадничих аґентів, ані газет, котрі обстоюють за Росією, бо вони те все роблять за гроші.

М. Сорока.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

DETROIT і HAMTRAMCK, MICH.

Перший раз **Спів. Тов. Івана Котляревського** відограє представлення **БАТРАКИ,** драма в 4. діях, з російського переклав Ф. А. Костенко **в неділю, 30. жовтня** в Українській Хаті, 2240 Grayling Ave., Hamtramck, Mich. Початок точно о годині 7.30 вечером. Запрошуєся усіх на це гарне представлення. Вступ 50 цнт. для усіх. Прийдіть а не пожалуєте.

51-2 КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Український Комітет Помочи Сиротам-Дітям в Захоронці в Поморянах уряджує **в суботу, дня 29-го жовтня (октобра) 1921** в Echo Hall, 431 East 6th St., New York **ВЕЧЕРОК ЗАБАВИ.** (Музичні і співацькі соля входять в програму вечерка). Початок о годині 7-мій вечер. Вступ 35 цнт. Музика перворядна. Буфет власний. Почта любови, виґравки і много инших несподіванок в день забави. Весь дохід з Вечерка призначений на Захоронку в Поморянах. О численну участь просить — КОМІТЕТ. 52

ДІТРОЙТ, МІШ.

Відозва до Українців з села Свобода золота, повіт Бережани.

Дорогі Родимці!

Я низше підписаний отримав лист від д-ра Михайла Західного, котрий описав всю біду нашого села і просить нас всіх о поміч для тих материй і дітий, яких батьки сидять у польських тюрмах. Ось їх імена: Андрух Пика, Яцко Ковалів, Григорій Мандзій, Нестор Шиманський, Стефан Гудимка, Олекса Ткач і Кирило Криса — засуджені кождий на три роки вязниці; Іван Мандзій, засуджений на 15 місяців; Юськевич, на 14 місяців.

Отже я вваиваю Вас, дорогі Земляки, зверніть свою увагу на отсю просьбу і поможім нашим братам, котрі страждають у польських тюрмах за правду і волю нашого народу і котрі боролися від укінчення світової війни за волю Неньки України, та ще дальше боряться. Вони віддались на жертву, а невинні діти мусять терпіти голод і холод, аби тільки вирватися з ляцької неволі.

Дорогі Родимці! Най наше серце зворушиться для тих героїв і їх дітий. Поможім їм, чим хто може.

Григорій Бугай.

P. S. Коли би хто хотів що на сю ціль жертвувати, то прошу прислати свою жертву до мене, а я разом вишлю у призначене місце. Можна також висилати впрост до д-ра Михайла Західного в Козовій, повіт Бережани.

Як би хто бажав прочитати лист д-ра Західного, то прошу звернутися на понизшу адресу: Hryhorij Buhaj, 11760 Dequindre St., Detroit, Mich.

ПОДЯКА.

Відділ 219 У. Н. Союза в Нюарку складає щиру подяку Хв. Урядови У. Н. Союза за уділенне жінці і дітям нашого хорого члена, Николая Аґеса, підмоги в квоті $100. Честь нашій дорогій Орґанізації, котра запомагає в біді своїх членів і їх родини. Кождий свідомий Українець повинен бути членом У. Н. Союза. — **Іван Мудровський,** секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".